

Chytré domácnosti

proměny technologií každodennosti

10. listopadu 2026 ● Vila Lanna, V Sadech 1, Praha 6

9:30 *ranní káva a drobné občerstvení*

10:00 **Uvítání** (Nina Andrš Fárová)
Úvodní slovo: Domácnosti, technologie a AI (Emil Pelikán)

10:15 **Dělání domova: Prostorovost a praktiky v každodennosti**
Rozálie Grézlová

10:40 **Komfort pro koho? Genderované zkušenosti s chytrými domácnostmi**
Nina Andrš Fárová

11:05 **Zítřka to roztočíme, drahoušku: Novákovi, Dvořákovi a genderové představy jazykového modelu**
Roman Neruda

11:30 **Inovace a komfort na šlechtických sídlech 19. a 20. století**
Filip Binder

11:55–12:50 oběd, káva

12:50 **Mapovanie momentálneho využitia asistívnych technológií v ČR (nie len v starostlivosti o seniorov)**
Barbora Mládenková

13:15 **Etika robotických kuchařů**
David Černý

13:40 **Argumentace a LLMs**
Vít Gvoždiak

14:05–14:20 odpolední káva

14:20 **Dlouhodobé populační změny BMI a jejich statistické modelování**
Marek Brabec

14:35 **Domácí násilí: proměny každodennosti?**
Blanka Nyklová

15:00 **Závěrečné take-aways**

10:00 · Emil Pelikán

Domácnosti, technologie a AI

Průlomovou technologií schopnou ovlivnit zásadním způsobem chod domácnosti je bezesporu umělá inteligence. V posledních několika málo letech (leckdy spíše měsících) se technologie používané u velkých jazykových a multimodálních modelů začaly spojovat s robotikou. Vzniká oblast někdy označovaná jako *fyzická AI* (*physical AI*) a dnes stojíme na prahu další etapy, která se bude vyznačovat nástupem velmi inteligentních robotů do domácností. Ti budou vykonávat nejen běžné praktické činnosti, ale budou schopni se stát téměř rovnoprávným členem domácnosti. S takovou rolí je spojena celá řada sociálních, právních, etických, kulturních a dalších otázek, které musí být diskutovány či řešeny s dostatečným předstihem a v rámci spolupráce odborníků z různých vědních oblastí.

10:15 · Rozálie Grézlová

Dělání domova: Prostorovost a praktiky v každodennosti

Příspěvek vychází z interdisciplinárního vymezení domova jako multiskalárního, polopropustného průsečíku společenských vztahů konstituovaného na pomezí veřejného a soukromého prostoru. Skrze prizma materiálních, feministických, migračních či kritických studií je domov představen nikoli pouze jako statická entita, ale jako dynamický prostor ustavování identity a mocenských pozic. Dynamiku daného fyzického prostoru lze pochopit i díky procesu tzv. „dělání domova“ (*home-making*), který je definován jako aktivní utváření smyslu (nejen místa) skrze každodenní praktiky a prostorovo-časové, symbolické nebo genderované vyjednávání aktérů. Domov tak představuje silně normativní prostředí s potenciálem pro reprodukci, ale zároveň zpochybňování zavedených vzorců, například v rámci nerovného rozdělení práce a péče. Pokud chápeme prostor coby naplněný aktéry, interakcemi a materialitou, pak se například i technologie vstupující do domácnosti stávají její integrální součástí, která se přímo podílí na procesu „dělání domova“. Tento příspěvek tak kriticky nahlíží konceptualizaci domova zejména v české sociologii a dalších sociálních vědách, kde fyzický prostor interiéru dosud často zůstává méně reflektovanou analytickou kategorií.

10:40 · Nina Andrš Fárová

Komfort pro koho? Genderované zkušenosti s chytrými domácnostmi

Chytré technologie v domácnosti slibují zvýšení našeho pohodlí – ale pro koho vlastně? Přednáška se zaměřuje na pojem ne/pohodlí v chytrých domácnostech a využívá nepohodlí jako diagnostický nástroj k analýze toho, jak je domov genderován. Přednáška vychází z mezinárodního etnografického výzkumu chytrých domácností a ukáže, jak se technologie v oblasti osvětlení, vytápění a zabezpečení stávají místem nepohodlí a skryté práce, spíše než zdrojem slibovaného komfortu. Přednáška tedy nabídne nový pohled na koncept domácího komfortu, který není jen technickým parametrem, ale také výsledkem (genderovaného) vyjednávání.

11:05 · Roman Neruda

Zítřka to roztočíme, drahoušku: Novákovi, Dvořákovi a genderové představy jazykového modelu

Dá se rodina zahrát jazykovým modelem? Vyzkoušeli jsme to na dvou vzorových rodinách s agenty postavenými na modelu Claude Sonnet 5. Novákovi žijí tradičně a technologie přináší muž, Dvořákovi si práci dělí napůl a chytrou domácnost chtěla žena. Agenti vyjednávají o dělbě domácích prací a o nákupu chytrých zařízení. Kontrolní varianty zaměřují pohlaví při zachování rolí nebo vypouštějí popis dělby práce. Domácí práci agenti rozdělují podle role, nikoli podle pohlaví, a o nákupu nerozhoduje příjem, ale právo veta. Instalaci a údržbu zařízení však v jedné z rodin dostává muž i tehdy, když technologie přinesla žena. Ukážeme, proč model doplňuje stereotypy tam, kde mu popis osoby nechává prostor.

11:30 · Filip Binder

Inovace a komfort na šlechtických sídlech 19. a 20. století

Příspěvek se zaměřuje na zavádění inovací na šlechtických sídlech zejména v českých zemích v průběhu 19. a 20. století. Představí konkrétní technické i provozní novinky na vybraných usedlostech šlechty a zaměří se na faktory, které vlastníky vedly buď k aktivní modernizaci, nebo naopak k rezignaci na zavádění těchto moderních prvků v jejich domácnostech. Oba tyto případy ilustruje zejména na příkladu v té době upravovaných zámků. Vedle samotných inovací příspěvek tematizuje i otázku dobového komfortu. Ukáže, na co vybraní šlechtici při utváření pohodlného zázemí kladli důraz a nakolik se jejich nároky a osobní přístupy odlišovaly.

12:50 · Barbora Mládenková

Mapovanie momentálneho využitia asistívnych technológií v ČR (nie len v starostlivosti o seniorov)

Príspevok mapuje súčasné využívanie asistívnych technológií (AST) v Českej republike na dvoch úrovniach: v strategických dokumentoch krajov a v praxi poskytovateľov služieb. Prostredníctvom obsahovej analýzy krajských stratégií a prieskumu medzi poskytovateľmi sociálnych a zdravotných služieb, obcí a miest skúmame, ako sú asistívne technológie konceptualizované, podporované a využívané. Pozornosť venujeme trom diskurzívnym rámcom, v ktorých sú formulované do regionálnych politík: AST ako nástroj sociálnej podpory, AST ako zdravotnícke riešenie a AST ako súčasť inovačnej agendy smart regiónov. Zároveň sledujeme rôznorodosť pojmov, ktorými sú asistívne technológie popisované, a spôsoby, akými sú ich potenciál a využitie redukované na vybrané cieľové skupiny.

13:15 · David Černý

Etika robotických kuchařů

Příspěvek se zaměří na představení výstupů projektu *Robot Kitchens* (Patrick Lin, Cal Poly, USA). Společně s Tomášem Hříbkem jsme se zaměřili na filosofické otázky spojené s nahrazováním lidských pracovníků roboty v gastronomii, zejména na problém robotických kuchařů a číšníků. Východiskem naší studie je argument filosofa Nicholase Agara, podle něhož některé profese nelze plnohodnotně nahradit roboty, protože lidé při kontaktu s jejich vykonavateli oceňují nejen poskytovanou službu, ale také skutečnost, že jde o bytosti vybavené fenomenálním vědomím. Tento argument podrobujeme kritické filosofické analýze a konfrontujeme jej s výsledky empirických výzkumů interakcí mezi lidmi a roboty. Ukazujeme, že přijetí robotických číšníků a kuchařů závisí na řadě psychologických a kontextuálních faktorů, například na vzhledu robota, jeho schopnostech, očekávání zákazníků nebo charakteru sociální situace. Empirické poznatky přitom nepodporují Agarův předpoklad, že fenomenální vědomí představuje nezbytnou podmínku uspokojivé interakce. Naše studie tak otevírá obecnější otázku, zda skutečně existují profese, v nichž jsou lidé principiálně nenahraditelní, a jakou roli v našich vztazích s roboty hraje vědomí, antropomorfismus a připisování mentálních stavů.

13:40 · Vít Gvoždíak

Argumentace a LLMs

Příspěvek se věnuje konstrukcím typu „A, ale B“ a strategiím s cílem ověřit inferenční tendence v neutrálních a stereotypních argumentačních ale-konstrukcích. Experiment 1 sleduje způsoby, jakými tyto konstrukce interpretují lidé (čeští) mluvčí (N=30), experiment 2 pak způsoby zpracování různými typy LLMs a komparuje jejich výkony s tendencemi českých mluvčích.

14:20 · Marek Brabec

Dlouhodobé populační změny BMI a jejich statistické modelování

Na odhadu populačního BMI a jeho dlouhodobé trajektorie odhadnuté z rozsáhlých NHANES dat ukážeme možnosti statistického modelování (založené na flexibilním semi-parametrickém GAM modelu) pro charakterizaci dlouhodobých časových změn v souvislosti s obezitou. Důležitým prvkem přitom je adjustace na důležité proměnné, které by jinak narušovaly odhad relevantního trendu. Proměnné jako vzdělání či ekonomický status jsou ovšem také předmětem zájmu samy o sobě – ukážeme odhady jejich nelineárních efektů.

14:35 · Blanka Nyklová

Domáci násilí: proměny každodennosti?

Domáci násilí získalo během covidové pandemie na viditelnosti, neboť se jako i za jiných obdobných celospolečenských krizí zvyšuje jak jeho incidence, tak intenzita. Výzkum na proměny v žité každodennosti osob, které toto násilí zažívají, i ve fungování služeb a preventivních opatření za pandemie, ukázal, že krize zviditelnila nejen samotný fenomén (zejména v očích veřejnosti a médií), ale i značné mezery v systému, který by měl násilí předcházet a řešit jej, pokud k němu dochází. Po pěti letech jsme se vrátili do terénu v rámci metodologicky podobného výzkumu, jehož výstupy příspěvek představí. Ač by se nabízelo, že technologické inovace, které zasahují i do sféry domácího násilí nejvíce v podobě dalšího nástroje manipulace, jako prostředek sociálního násilí, a poskytují větší možnosti sledování a ustavičné kontroly, budou alespoň v části analýzy dominovat, není tomu tak, což je něčím, na co bych se ráda soustředila v diskuzi po příspěvku.